

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В СУСПІЛЬСТВО ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ З ХВОРОБОЮ ДАУНА

ГАЛИНА БОЙКО

*Південноукраїнський державний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського, (м. Одеса)*

Під психосоціальною інтеграцією в суспільстві дітей і підлітків з хворобою Дауна ми розуміємо здатність їх до самостійного або частково самостійного виконання основних соціально значущих функцій.

Концепція нашого дослідження побудована на об'єднанні в цілісну систему факторів і засобів впливу, гармонійна взаємодія яких забезпечує поступове формування інтеграційних навичок, як базових, так і найбільш складних—трудових і соціальних. Науково—теоретичну основу концепції складає система міждисциплінарних знань в галузі генетики, соціальної, педагогічної та спеціальної психології, фізіології, теорії і методики фізичного виховання. Це дозволило довести існування тісного взаємозв'язку між фізичним розвитком, фізичною підготовленістю та формуванням психічних функцій дітей і підлітків з хворобою Дауна, визначити вплив обмеженої сфери життєдіяльності на інтеграційний статус хворих, віднайти та застосувати ефективні засоби і методи для корекційного впливу на фізичний, психічний і соціальний розвиток дітей і підлітків з даною хворобою [1]. При розробці концепції ми враховували відсутність в доступній нам літературі наукових відомостей про можливість або неможливість повної інтеграції в суспільство осіб з хворобою Дауна. Саме тому ми вивчаємо можливості підготовки до психосоціальної інтеграції дітей і підлітків з хворобою Дауна в сучасне суспільство, а також шляхи формування, необхідного для інтеграції, стану готовності.

При розробці системи підготовки до психосоціальної інтеграції в суспільство досліджуваного контингенту, ми виходили з того, що біологічна неповноцінність дитини з синдромом Дауна позбавляє її можливості вчасно, себто з раннього дитинства, засвоювати культурні надбання людства. Крім того, способи і прийоми культурного виховання більше сприймаються суспільством як загально - біологічний процес ніж, як процес спрямованого впливу. Для дітей і підлітків з хворобою Дауна необхідна спеціальна система, котра допоможе їм в достатньому для здійснення інтеграції обсязі засвоїти засади людської культури.

Ми вважаємо, що при опануванні різними видами культурних понять і навичок, дітям з досліджуваною патологією легше всього освоювати діяльність, пов'язану з фізичною культурою і спортом, в тому числі - плаванням. Фізична культура, яка є невід'ємною часткою культури суспільства, увібравши і поєднавши в собі науково—теоретичні, методичні, психолого-педагогічні та матеріально—технічні здобутки цивілізації, за певних умов і при науково обґрунтованому підході може, на нашу думку, стимулювати розвиток, психічно корегувати і розкрити компенсаторні можливості організму дітей з хворобою Дауна.

На загальний функціональний стан організму найбільш різнобічно впливає передбачена спортивним плаванням діяльність, яка формує належний рівень фізичної та розумової працездатності хворих [2].

Санітарно—гігієнічні вимоги до занять плаванням передбачають опанування широким арсеналом навичок самообслуговування. Соціальне середовище, в якому відбуваються заняття, спонукає хворих до необхідності взаємодії з викладачем, іншими учнями, обслуговуючим персоналом спортивної бази як в процесі підготовки, так і під час заняття.

Саме завдяки комплексному підходу досягається вагоме розширення сфери життєдіяльності осіб, нівелюється для факторів, які перешкоджають формуванню належного рівня готовності до психосоціальної інтеграції в суспільство. Більш того, соціальне середовище в якому проходить діяльність у сфері фізичної культури і спорту, забезпечує безперервний інтеграційний вплив.

Методологічною основою розробленої нами системи психолого– педагогічних корекційних заходів по підготовці дітей і підлітків з хворобою Дауна до психосоціальної інтеграції в суспільство, була теорія поетапного формування розумових дій [3]. Система полягає в комплексному використанні засобів впливу на розвиток загальної працездатності (хворобної); формування психічних функцій і естетичний вплив; соціальне формування особистості; консультативно - просвітницька робота з сім'єю. Використання системи зумовило необхідність розробки інтеграційних рівнів за показниками соціально значущих факторів, що дозволило здійснювати цілеспрямовану індивідуальну роботу для підготовки до інтеграції в суспільство кожного з учасників експерименту. Кожен з окреслених нами рівнів має свої критеріальні показники –достатній, середні і недостатній, що дозволяє оперативно визначати і об'єктивно оцінювати ступінь готовності учасників експерименту [4]. Впровадження системи передбачало застосування наступних засобів фізичної культури і спорту: фізичних вправ, фізичних навантажень, спортивних свят та змагань, фізичного середовища, соціального середовища, включаючи сім'ю. З методів фізичної культури і спорту ми використовували: практичний, вербальний, невербальний (показ, демонстрація), загальний. Як основні методи впливу на розвиток психічної сфери хворих і формування інтеграційних навичок та засад соціальної поведінки використовувались образні асоціації і фрагменти сюжетно-дидактичних ігор в якості окремих тематичних фрагментів заняття. Основними методами консультативно–просвітницької роботи з сім'ями були індивідуальні бесіди, і бесіди зі всією родиною. Основна мета бесід - розширення знань батьків про психофізіологічні особливості дитини з хворобою Дауна, роз'яснення необхідності корекції для розвитку, перебудови виховного процесу з метою найбільш повного розкриття інтеграційних можливостей хворого та забезпечення безперервності процесу підготовки до психосоціальної інтеграції в суспільство. Створена нами система психолого–педагогічних корекційних заходів, на наш погляд, здатна достатньо повно вирішувати завдання з підготовки дітей і підлітків з хворобою Дауна до психосоціальної інтеграції в суспільство. Визначені нею заходи сприяють всебічному формуванню інтеграційних навичок, підвищенню рівнів сформованості психічних функцій, що забезпечує поступову підготовку до інтеграції у суспільство, як завдяки розширенню сфери життєдіяльності хворих в соціальному середовищі, так і з допомогою поступового включення дітей і підлітків з синдромом Дауна до інтегрованих навчальних груп.

Ми розуміємо, що одними тільки засобами фізичної культури і спорту неможливо вирішити проблеми підготовки до психосоціальної інтеграції в суспільство досліджуваної категорії осіб. Необхідно розвивати взаємозв'язок пізнавальної, психомоторної, емоційно–вольової сфери для оволодіння соціально - значущими інтеграційними навиками. Це потребує поетапного підходу для вирішення поставлених завдань. В даній концепції ми пропонуємо лише один з можливих шляхів підготовки до інтеграції в суспільство дітей і підлітків з хворобою Дауна, який сприятиме їм оволодінню ними першочергових соціальних навичок, і в кінцевому призведе до часткової інтеграції в суспільство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко Г. М. Навчання руховим вмінням та формування навичок як засоби інтеграції в суспільство осіб з хворобою Дауна // Праці Всеук. конф. "Духовність та злагода в українському суспільстві на перехресті тисячоліть". – К. – 1999. – С.316 – 321.
2. Бойко Г. Н. Особенности формирования работоспособности у имбецилов с болезнью Дауна // Труды Междун. конф. "Проблемы развития Социальной Олимпиады в России". – Омск. –2001. –С.156 –159.
3. Тазылина Н. Ф. Формирование познавательной деятельности младших школьников. – Москва : Просвещение, 1988. – 175 с.
4. Бойко Г. М. Методологічні аспекти використання засобів фізичної культури як засобу інтеграції в суспільство осіб з хворобою Дауна // Праці Всеукр. конф. "Концепція розвитку фізичної культури в Україні". –Рівне. – 1999. –С.28 –34.

CONCEPTION OF THE PREPARATION FOR THE PSYCHOSOCIAL INTEGRATION IN SOCIETY OF THE CHILDREN AND TEENAGERS WITH DOWN'S SYNDROME

CALYNA BOIKO

South Ukrainian Pedagogical University na.K.D.Uschinskiy (Odessa)

On the way of learning psycho – physiological and social influence of lessons of swimming to swim the children with Down's syndrome have given conception of their psychosocial integration in society with physical culture and sport.

ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ДО ОЗДОРОВЧОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ОЛЕКСАНДР БРІЖАТИЙ, ЛЮДМИЛА ПРОКОПОВА

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Висока стресогенність соціально-економічних факторів, екологічних умов і стилю життя в сучасному суспільстві обумовлює невпинне зниження рівня психічного й фізичного здоров'я населення.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває пошук найбільш адекватних шляхів і методів зміцнення психофізичного стану здоров'я населення і розробка оздоровчих технологій, здатних забезпечити формування стійких переконань особистості до фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Вивчення матеріалів досліджень, накопичений досвід авторів [1, 2 та ін.] вказують на те, що формування мотивації на різних вікових етапах розвитку людини в рамках оздоровчого аспекту є найбільш перспективним шляхом.

Вивчення мотивів – це дуже складний процес, оскільки він відображає той інтимний світ людини, який прихований від сторонніх поглядів, а іноді вислизає і від самоаналізу. До того ж мотиви можуть бути настільки тісно пов'язані між собою, що виділити серед них домінуючі надто важко. Аналізу даного положення і була присвячена наша робота.

У дослідженні приймали участь 47 – дошкільників і 18 методистів фізичного виховання дошкільних закладів, учнів загальноосвітніх шкіл – 660 і 16 вчителів фізичної культури, студентів вузів – 317 і 14 викладачів фізичної культури, робітників заводів – 154 і 9 інструкторів фізичної культури і спорту, "фізкультурників-індивідуалістів" – 26 чоловік.

Для діагностики сили мотивів, визначення їх ієрархії в структурі мотивації фізкультурно-оздоровчої діяльності нами було використано тест-опитувальник, який складався з 61 ствердження. Кожен респондент повинен був проставити бали за шкалою вимірювання проти кожного ствердження. Далі всі варіанти відповідей було розподілено на 17 блоків, які відображували певні мотиви. Для зручності аналізу кожному мотиву було присвоєно порядковий номер (М1, М2 і т.д.). Шкала вимірювання -2, -1, 0, +1, +2 дозволила виявити відношення кожного респондента до того чи іншого мотиву, визначити силу окремого мотиву. Це дало можливість реалізувати індивідуальний підхід, комплектувати навчальні групи за структурою мотивації, ставленням до оздоровчої фізичної культури, адекватно підбирати ті або інші форми оздоровчої діяльності, спиратися на ведучі мотиви. Все це підвищило ефективність ФОД.

Опитування проводилося груповим методом, що дозволило досягнути високого показника повернення якісно заповнених анкет – до 97%. Це говорить про зацікавленість людей у вивченні цієї проблеми, а отже про високу вірогідність і надійність емпіричних даних. В окремих випадках, при дослідженні людей, які займаються оздоровчою фізичною культурою самостійно, використовували поштове анкетування. Недоліком цього виду опитування є низький процент повернення анкет – 44%.

Питання в анкетах чергувалися за ступенем складності та смислової спрямованості. Підвищення надійності здійснювалось за допомогою контрольних і фільтруючих питань